

TRẦN ĐỨC THANH

NHẬP MÔN

KHOA HỌC DU LỊCH

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI & NHÂN VĂN

TRẦN ĐỨC THANH

NHẬP MÔN KHOA HỌC DU LỊCH

(In lần thứ 5)

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

LỜI TÁC GIẢ

Để đáp ứng nhu cầu đào tạo ở khoa Du lịch học, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội, được sự động viên khích lệ của nhà trường và của các bạn sinh viên, chúng tôi mạnh dạn biên soạn cuốn giáo trình Nhập môn khoa học du lịch này.

Trong quá trình biên soạn, chúng tôi nhận được sự quan tâm, giúp đỡ rất có hiệu quả của Ban Giám hiệu, Phòng Đào tạo, Ban chủ nhiệm khoa, chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành vì sự quan tâm đó.

Chúng tôi đặc biệt cảm ơn PGS-PTS Nguyễn Văn Đính, PGS-PTS Nguyễn Minh Tuệ cũng như Hội đồng thẩm định đã đóng góp những ý kiến quý báu trong quá trình thẩm định giáo trình.

Chúng tôi xin bày tỏ lòng biết ơn đối với Tổng cục Du lịch, lãnh đạo và các đồng nghiệp của Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch đã cung cấp, kiểm tra các số liệu cho giáo trình.

Chúng tôi xin cảm ơn các đồng nghiệp trong khoa, các đồng nghiệp thuộc khoa Du lịch và Khách sạn Trường Đại học Kinh tế quốc dân Hà Nội, khoa Khách sạn Du lịch Trường Đại học Thương mại Hà Nội, Trường Trung học Nghiệp vụ Du lịch Hà Nội ... đã trao đổi và góp nhiều ý kiến quý báu cho bản thảo giáo trình.

Sự ra đời tài liệu này là cách thể hiện tình cảm đặc biệt của chúng tôi với các bạn sinh viên đã và đang theo học ngành du lịch tại Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Trường Đại học Dân

lập Đông Đô, Viện Đại học Mở, Trường Đại học Thương mại, Trường Đại học Văn hóa..., trong đó có các em sinh viên lớp Địa lý du lịch Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội khóa 1992-1996.

Chúng tôi muốn dành lời cảm ơn chân thành nhất đối với cán bộ nhân viên Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội đã nhiệt tình biên tập và nhanh chóng cho ra đời giáo trình này.

Do trình độ của tác giả có hạn, kinh nghiệm chưa nhiều nên tài liệu này không tránh khỏi sai sót. Mặt khác, đây là một vấn đề khó đối với chúng tôi. Rất mong nhận được sự góp ý, trao đổi của bạn đọc.

Tháng 12 năm 1998

Trần Đức Thanh

MỤC LỤC

Lời giới thiệu

Lời tác giả

Chương I. KHÁI NIỆM VỀ DU LỊCH VÀ DU KHÁCH

I. Du lịch

1. Những quan niệm về du lịch

2. Thuật ngữ

3. Các khái niệm và định nghĩa

4. Ảnh hưởng của yếu tố thời gian và không gian

II. Du khách

1. Các định nghĩa

2. Mục đích và ý nghĩa việc chuẩn hóa định nghĩa về du khách

Chương II. CÁC GIAI ĐOẠN HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN DU LỊCH

I. Hoạt động du lịch trên thế giới

1 Thời kỳ cổ đại

2. Thời kỳ trung đại

3. Thời kỳ cận đại	29
4. Xu hướng phát triển du lịch trong giai đoạn hiện nay	33
5. Tương lai và triển vọng của du lịch	42
II. Hoạt động du lịch ở Việt Nam	47
1. Giai đoạn từ 1960 đến Đại thắng mùa Xuân 30/4/1975	49
2. Giai đoạn từ 1976 đến trước năm 1990, những năm đầu của thời kỳ đổi mới	51
3. Giai đoạn từ 1990 đến nay	53
Chương III. ĐỘNG CƠ VÀ CÁC LOẠI HÌNH DU LỊCH	57
I. Động cơ du lịch	57
1. Khái niệm về động cơ	57
2. Các thuyết về động cơ và động cơ du lịch	58
II. Các loại hình du lịch	63
1. Phân loại theo môi trường tài nguyên	63
2. Phân loại theo mục đích chuyến đi	68
3. Phân loại theo lãnh thổ hoạt động	76
4. Phân loại theo đặc điểm địa lý của điểm du lịch	79
5. Phân loại theo phương tiện giao thông	81
6. Phân loại theo loại hình lưu trú.	84
7. Phân loại theo lứa tuổi du khách	86

8. Phân loại theo độ dài chuyến đi	86
9. Phân loại theo hình thức tổ chức	87
10. Phân loại theo phương thức hợp đồng	88
Chương IV. ĐIỀU KIỆN PHÁT TRIỂN DU LỊCH	89
I. Những điều kiện chung	89
1. Điều kiện an ninh chính trị và an toàn xã hội	89
2. Điều kiện kinh tế	91
3. Chính sách phát triển du lịch	94
II. Các điều kiện tự thân làm nảy sinh nhu cầu du lịch	95
1. Thời gian rỗi	95
2. Khả năng tài chính của du khách tiềm năng	101
3. Trình độ dân trí	102
III. Khả năng cung ứng nhu cầu du lịch	103
1. Điều kiện tự nhiên và tài nguyên du lịch thiên nhiên	103
2. Điều kiện kinh tế và tài nguyên du lịch nhân văn	107
3. Một số tình hình và sự kiện đặc biệt	109
4. Sự sẵn sàng đón tiếp du khách	110
IV. Sự hình thành điểm du lịch	112
1. Khái niệm	112
2. Phân loại điểm du lịch	113
3. Điều kiện và nhân tố hình thành điểm du lịch	116
4. Xác định vị trí điểm du lịch	117

Chương V. TÍNH THỜI VỤ TRONG DU LỊCH	121
I. Khái niệm về tính thời vụ	121
II. Đặc điểm của tính thời vụ	122
III. Các nhân tố ảnh hưởng đến tính mùa vụ.	124
IV. Ảnh hưởng của tính thời vụ đến hoạt động và kinh doanh du lịch	131
V. Phương hướng hạn chế tác động bất lợi của tính thời vụ trong du lịch	133
VI. Các biện pháp khắc phục tính thời vụ	136
Chương VI. MỐI TƯƠNG TÁC GIỮA DU LỊCH VÀ CÁC LĨNH VỰC KHÁC	140
I. Du lịch và xã hội	140
1. Những ảnh hưởng của xã hội đến hoạt động du lịch	140
2. Những ảnh hưởng của du lịch đến xã hội	141
II. Du lịch và văn hóa	144
1. Ảnh hưởng của văn hóa đến du lịch	144
2. Ảnh hưởng của du lịch đến văn hóa	151
III. Du lịch và môi trường	156
1. Vai trò của môi trường đối với sự phát triển của du lịch	156
2. Những ảnh hưởng của du lịch đến môi trường	156
3. Hiểm họa của du lịch không tôn trọng môi trường	157

4. Du lịch xanh-một quan điểm phát triển du lịch lâu bền.	158
IV. Du lịch và kinh tế	159
1. Vai trò của nền kinh tế đối với sự phát triển của du lịch	159
2. Những ảnh hưởng của du lịch đến nền kinh tế	163
V. Du lịch và hòa bình, chính trị	166
1. Tình hình chính trị ảnh hưởng đến hoạt động du lịch	166
2. Những ảnh hưởng của du lịch về mặt an ninh- chính trị	168
VI. Vai trò, nhiệm vụ người làm du lịch	169
1. Thỏa mãn tối đa nhu cầu chính đáng của du khách	170
2. Mang lại hiệu quả kinh tế tối ưu	171
3. Góp phần bảo vệ được môi trường tự nhiên cũng như xã hội, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc	171
Chương VII. TỔ CHỨC VÀ BỘ MÁY QUẢN LÝ VỀ DU LỊCH	173
I. Một số tổ chức quốc tế	173
1. Tổ chức Liên Hợp Quốc	173
2. Tổ chức du lịch thế giới (WTO)	175
3. Hiệp hội du lịch châu Á - Thái Bình Dương (PATA)	177
II. Hệ thống tổ chức ngành du lịch Việt Nam	180

III. Mô hình tổ chức, quản lý ngành du lịch ở một số nước	181
1. Thái Lan	182
2. Philippines	185
3. Singapore	187
4. Hoa Kỳ	189
Chương VIII. KHOA HỌC DU LỊCH	191
I. Xu thế hình thành một khoa học liên ngành về du lịch-khoa học du lịch	191
II. Phương pháp tiếp cận nghiên cứu	192
III. Các phương pháp nghiên cứu	195
1. Phương pháp thu thập và xử lý tư liệu	195
2. Phương pháp nghiên cứu thực địa	195
3. Phương pháp điều tra xã hội học	195
4. Phương pháp cân đối kinh tế	196
5. Phương pháp phân tích hệ thống	196
6. Phương pháp phân tích xu thế	196
7. Phương pháp xử lý bằng các công cụ tin học	197
IV. Đối tượng nghiên cứu	197
V. Mối quan hệ giữa khoa học du lịch và các khoa học khác	198
VI. Nội dung khoa học du lịch	202
Tài liệu tham khảo	207